

10. Novými členy se stali:

MUDr. Václav Vrba, Masarykova městská nemocnice v Jilemnici,
 MUDr. Kacjaryna Vasiljeuna Mardačova, NÚDZ, Klecany,
 MUDr. Jakub Valenta, Klinika ESET, Praha,
 MUDr. Martina Vybíralová, Praktik psychosomatologie, Frýdek-Místek,

MUDr. Andrea Efremova, Ph.D., Tree Clinic, Dobřežovice,
 Mgr. Jiří Šustr, Soukromá spojená škola pro děti s vývoj. poruchami učení, Martin, SK,
 MUDr. Jana Dudová, PN Kosmonosy,
 MUDr. Ján Buňa, CDR Beroun,
 MUDr. Tibor Miklós, Psychiatrická ordinace Praha 10.

Zapsali Lenka Knesplová a MUDr. Petr Šilhán, Ph.D.

ze společnosti

ODEŠEL PROFESOR KRATOCHVÍL

Ve věku nedožitých dvaadevadesáti let zemřel prof. PhDr. Stanislav Kratochvíl, CSc. Čeští a slovenští psychologové, psychoterapeuti, psychiatři a mnoho dalších utrpěli ztrátu, jejíž hloubku si těžko dovedou představit.

Prof. Kratochvíl se narodil 25. 8. 1932 v Brně a zemřel 29. 6. 2024. Jeho cesta k psychologii a psychoterapii byla víceméně přímá.

Po středoškolských studiích se zapsal ke studiu psychologie-filozofie na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně (původní název Masarykova univerzita byl na dlouhou dobu v nemilosti a nebyl používán).

Tehdejší studia nebyla příliš inspirativní. Objektivistický přístup přinášel studentům minimum poznatků. Kratochvílovi se podařilo studovat jeden semestr v Bratislavě, kde studium nebylo tak poplatné ideologii. S vděčností vzpomínal na svobodné diskuse, např. v seminářích profesora Jurovského.

Do kontaktu s psychoterapií přišel ještě jako student u doc. Roberta Konečného – klinického psychologa, který po nuceném odchodu z filozofické fakulty působil v Psychiatrické léčebně v Brně-Černovicích. Studia Kratochvíl ukončil obhajobou práce Psychotonový rozhovor u emočních neuróz. Po promoci v roce 1958 nastoupil do Psychiatrické léčebny v Kroměříži. Netušil, že tomuto ústavu zůstane věrný po celou svoji profesní kariéru, tedy dlouhých šedesát let. V letech 1965 až 2017 zastával funkci vedoucího psychologa.

Protože univerzitní studium ho nevybavilo praktickými dovednostmi, musel se nejdříve naučit řadě nezbytných činností, např. psychodiagnostické postupy, psychiatrickou terminologii aj. Projevoval zájem o psychoterapii, avšak literatura neexistovala. Tehdejší čtenář byl odkázán na náhodné zdroje, většinou z antikvariátu,

či ojedinělé texty. V Kroměříži našel podporu u primáře Mertla, s nímž testovali např. thiopentalovou narkoanalýzu a jiné postupy.

Z Kroměříže se během doby stalo stážovací pracoviště nastupujících psychologů. Odhadem v PLK během Kratochvílova působení bylo postupně zaměstnáno kolem 150 psychologů a desítky dalších absolvovaly výcvikovou stáž.

V letech 1964–1978 v souběhu s prací v léčebně působil jako odborný asistent na filozofické fakultě v Brně. Kandidátskou disertaci *Hypnóza a spánek* obhájil roku 1969 a v roce 1977 se na Slovensku habilitoval. Na zásah brněnských akademických orgánů nebyla habilitace uznána. Kratochvíl potom přednášel na Palackého univerzitě v Olomouci, kde našel mnohem vstřícnější podmínky. Na této univerzitě řádně habilitoval roku 1990, o rok později byl jmenován profesorem. Celkem působil v Olomouci v letech 1978–2009, za celoživotní dílo mu byla udělena Cena Františka Palackého. Podílel se na mnoha habilitačních a profesorských řízeních na olomoucké univerzitě.

Zásadní význam pro profesní dráhu profesora Kratochvíla měl pobyt v USA. V situaci relativního uvolnění měl možnost pracovat v letech 1969 a 1970 v Laboratoři pro výzkum hypnózy na Stanfordově univerzitě (u E. R. Hilgarda) a ve Výzkumné psychiatrické laboratoři na Pennsylvánské univerzitě (pod vedením M. T. Orna).

Kratochvíl si dovezl z USA řadu podstatných knih z oblasti odborné literatury a často tak poprvé seznamoval odbornou veřejnost s novinkami oboru. To činil již ve svých dopisech ze studijního pobytu. Střídal adresáty obsáhlých dopisů, které měly často charakter zpráv či referátů. Příjemci na Standovu žádost dopisy rozmnožili a rozeslali na předem určené adresy.

Tím přispěl významným dílem k seznámení našich odborníků s nejnovějšími poznatky světové psychoterapie

Pobyt ve Spojených státech byl velmi určující pro jeho další odbornou činnost. Věren své neobyčejné aktivitě se nevěnoval jenom výzkumu hypnózy, ale navštívil také mnoho relevantních psychoterapeutů. Dovezl do Československa mnoho nových postupů a seznámil odbornou veřejnost např. s názory I. Yaloma, M. E. Ericksona, G. R. Bacha a dalších. Významná byla i jeho činnost v kroměřížské léčebně. Od r. 1970 každoročně organizoval intenzivní týdenní kurzy hypnózy a AT, které trvají dodnes. V posledních letech předal vedení kurzů mladším spolupracovníkům.

Profesor Kratochvíl stál u zrodu oddělení 18B, vycházejícího ze systému skupinové psychoterapie. Neurotiční pacienti byli hospitalizováni 6 týdnů na oddělení. Sexuální a párová terapie probíhaly jako součást skupin na tzv. zelených barácích. Kratochvíl umožnil stáž pro psychology z celé republiky i z cizích států, hlavně z Polska. Samozřejmostí byly i stáže jeho olomouckých studentů. K vlastnímu terapeutickému přístupu došel na základě postupů, které obohatil o poznatky a zkušenosti ze studia zahraniční literatury a osobní zkušenosti nabyté během amerického pobytu.

Ve všech vyjmenovaných oblastech neprobíhala pouze terapie, ale i intenzivní výzkum. Kroměříž byla i mezi

několika pracovišti, která v šedesátých letech experimentovala s LSD. Neskonale jsou zásluhy SK o vzdělávání nejen studentů, ale i o celou psychologickou obec. Byl často prvním autorem, který přinášel nové informace a rozšiřoval tak povědomí o nejnovějším dění ve světové psychoterapii.

Svůj terapeutický přístup, k němuž došel na základě vlastní praxe, kterou obohatil o poznatky ze studia zahraniční literatury a osobních zkušeností nabytých během amerického pobytu, sám označuje jako integrativní.

Prof. Stanislav Kratochvíl je pravděpodobně nejproduktivnějším autorem, kterého naše psychologie má. Seznam jeho publikací obsahuje syntetická přehledová díla, jako *Základy psychoterapie* (nyní již v 7. vydání), *Skupinová psychoterapie neuros*, *Skupinová psychoterapie v praxi*, specializované práce, např. *Hypnóza*, *Experimentální hypnóza*, *Klinická hypnóza*, *Podstata hypnosy a spánek*, základní odborné publikace jednotlivých oborů: *Manželská a párová terapie*, *Sexuální dysfunkce*, *Terapie funkčních sexuálních poruch*. Je autorem řady osvětově populárních textů, např. *Jak žít s neurosou*, *Sex jako obohacení života*, *Sexuální starosti a radosti*. Každá kniha vyšla v několika vydáních, základní charakteristikou opakovaně vydávaných publikací je často výrazné přepracování textu, takže čtenář má k dispozici vždy aktualizovanou verzi. Jeho knihy byly několikrát oceněny za inovativní přístup, např. k prestižním patří cena nakladatelství Grada.

Činnost prof. Kratochvíla byla mnohokrát oceněna. Byl čestným členem České psychiatrické společnosti, České sexuologické společnosti, byl dlouholetým předsedou sekce pro hypnózu České psychiatrické společnosti, členem Asociace manželských a rodinných poradců. Ze zahraničních společností byl členem Americké společnosti pro klinickou hypnózu, čestným členem Polské psychiatrické společnosti a dalších. Před několika lety obdržel cenu města Kroměříže.

Málokdo byl tak konzistentní ve svých postojích a názorech. Byl vysoce aktivní, komunikativní, přátelský. Jeho pracovitost byla neutuchající, byl vždy připravený pomoci, vždy jednal přímo, rychle navazoval kontakt, dovedl brzy opustit formální styl komunikace. Přes vysoké pracovní nasazení si vždy našel čas na sport. Do zavazadla na velké mezinárodní konferenci si vždy přibaloval sportovní oblečení, které opravdu používal. Pověstné byly jeho rozvíčky v kurzech, které vedl. Prof. Kratochvíl byl znám svou demokratičností, jednal stejně se studentem jako s vážným seniorem. Přidáme-li k předchozím charakteristikám ještě smysl pro humor, začne se objevovat jeho obraz v jasných konturách.

Odchodem profesora Kratochvíla ztratila česká a slovenská psychoterapie posledního z „otců zakladatelů“ československé klinické psychologie. Byl všeobecně akceptován, vážen a ctěn, všude měl přátele, kolegy i žáky. Světlo vzpomínku na Standu si ponese každý v sobě.

prof. PhDr. Mojmir Svoboda, CSc.
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno
svoboda@phil.muni.cz